

Interne onderwijskwaliteitszorg VU: Achtergrond midterm reviews

OKP, september 2020

Student- &
Onderwijszaken

Aanleiding

Met ingang van 2011 is het accreditatiesysteem voor het hoger onderwijs gewijzigd. Sindsdien kunnen universiteiten en hogescholen de NVAO vragen om een Instellingstoets Kwaliteitszorg uit te voeren. Als uit de Instellingstoets Kwaliteitszorg blijkt dat een instelling beschikt over een goed systeem van kwaliteitszorg, mag de instelling daarna haar opleidingen laten beoordelen met het beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling. Het accreditatiesysteem gaat uit van de veronderstelling dat een instelling met een goed werkend kwaliteitssysteem zelf de kwaliteit van haar opleidingen waarborgt.

De VU heeft mede daarom in aanloop naar haar eerste Instellingstoets Kwaliteitszorg het kwaliteitsbeleid aangescherpt. In het systeem van kwaliteitszorg is een midterm review opgenomen om de kwaliteit van individuele opleidingen halverwege de externe accreditatiecyclus intern te beoordelen. Het panel dat namens de NVAO de Instellingstoets Kwaliteitszorg in 2014 heeft uitgevoerd, heeft de noodzaak van het uitvoeren van midterm reviews bevestigd door de invoering daarvan op te nemen als voorwaarde voor de verlenging van de Instellingsaccreditatie in 2016. Datzelfde panel heeft in 2016 een check uitgevoerd naar deze voorwaarde en heeft daarbij waardering voor de werking van het instrument uitgesproken. Ook heeft het panel benadrukt dat de aandacht voor kwaliteitszorg die mede door dit instrument is gecreëerd vastgehouden moet worden.

In het najaar van 2019 en in het begin van 2020 is de VU opnieuw bezocht in het teken van de tweede ronde ITK. Ook het panel van deze 2^e ITK sprak waardering uit voor de midterm reviews¹. Voorafgaand aan het bezoek is een evaluatie van de midterm review als kwaliteitszorginstrument uitgevoerd. De evaluatie heeft uitgemond in een voorstel voor aanpassingen, dat door de portefeuillehouders onderwijs (OPO) en de Stuurgroep Onderwijskwaliteit is besproken en vervolgens door het CvB is vastgesteld. De aanpassingen zijn in september 2020 doorgevoerd. De aanpassingen zijn erop gericht om het instrument van de midterm review mee te laten evolueren met de steeds sterkere kwaliteitscultuur aan de VU. Daarnaast is het doel om de (ervaren) werklust verder terug te dringen.

De belangrijkste verandering in de opzet van de midterm review is de mogelijkheid om naast de reguliere opzet voor een vormvrije, ontwikkelgerichte opzet van de midterm review te kiezen. Omdat de kwaliteitszorg van opleidingen de afgelopen jaren dermate is versterkt – zo bleek uit het bezoek van het 2^e ITK panel - zal een vormvrije opzet (nog) beter aansluiten bij de *feed back* behoefte van opleidingen. De midterm review in de vormvrije opzet zet sterker in op specifieke ontwikkelpunten. Deze biedt zo meer maatwerk en sluit daarmee nog nauwer aan op de eigenheid van de opleiding en de (verbeter)ambities voor de toekomst. De mogelijkheid voor een integrale midterm review, zoals die in de reguliere opzet wordt uitgevoerd, blijft daarnaast ook bestaan. Redenen om voor de reguliere opzet te kiezen kunnen verschillen, bijvoorbeeld wanneer een opleiding het curriculum grondig heeft herzien of andere grote veranderingen heeft doorgevoerd of beoogt door te voeren (bijvoorbeeld een naamswijziging of verbreding). Ook kan een opleiding, ondanks dat zij geen grote

¹ Het panel constateerde o.a. dat de invoering van de midterm reviews geleid heeft tot een toegenomen bewustzijn voor onderwijskwaliteit en mogelijke risico's en met name stevig heeft bijgedragen aan versterking van het toetsbeleid.

wijzigingen heeft ondergaan, zelf de behoefte voelen aan een meer integrale feedback van peers op alle aspecten van de opleiding (vergelijk de externe visitatie) in plaats van maatwerk.

Het verschil in opzet tussen de reguliere en de vormvrije midterm review zit met name in de inrichting van de bezokedag en de keuze van de onderwerpen die behandeld worden. Bij de vormvrije midterm review kan de opleiding zelf een vorm kiezen voor de bezokedag en zelf de onderwerpen aandragen die besproken worden, zodat optimaal recht kan worden gedaan aan de ontwikkelvragen die spelen bij de opleiding. Bij de reguliere midterm review ligt de vorm van de bezokedag vast en bepaalt het panel grotendeels de gespreksonderwerpen (de opleiding kan uiteraard wel eigen vragen voorleggen aan het panel).

Los van de vorm blijft de midterm review ook altijd een inschatting geven vanuit het oogpunt van de accreditatie. Dat betekent dat bij beide varianten van de midterm review aandacht is voor de opvolging van de aanbevelingen van de vorige externe beoordeling, de kwaliteit van de eindwerken en of wordt voldaan aan de overige criteria van de beperkte opleidingsbeoordeling uit het NVAO-kader. Dit onderdeel wordt afgehandeld in het zogenaamde documentenonderzoek dat de secretaris uitvoert. Zo nodig komen aandachtspunten uit het documentenonderzoek terug tijdens de bezokedag.

Het faculteitsbestuur bepaalt in overleg met de opleiding en met de OKP-coördinator van de midterm reviews, welke opleidingen in aanmerking (willen en kunnen) komen voor welke opzet van de midterm: de reguliere of de vormvrije midterm review.

Naar aanleiding van de evaluatie zijn ook enkele aanpassingen gedaan aan het documentenonderzoek en het rapport zodat die qua toon en omvang beter aansluiten bij de doelen van de midterm review en leiden tot een lagere lastendruk bij opleiding en secretaris. Deze aanpassingen gelden zowel voor de 'reguliere' opzet van de midterm review als de vormvrije, ontwikkelgerichte midterm review.

Plaats in de kwaliteitszorgcyclus

De midterm review vindt plaats 3 jaar na de externe accreditatie (zie bijlage 1). Daarmee heeft een opleiding zowel na de externe accreditatie als na de midterm review drie jaar de tijd om:

- de conclusies van het eindrapport te vertalen naar verbeteractiviteiten,
- daarover afspraken te maken met het faculteitsbestuur,
- die verbeteractiviteiten uit te voeren,
- de effecten van de verbeteractiviteiten te beoordelen.

De uitvoering van een midterm review start zes maanden voorafgaand aan het bezoek van het midterm review panel met het intakegesprek en wordt afgesloten met een rapport.

Organisatie

Het College van Bestuur vraagt faculteiten om de midterm reviews voor hun opleidingen te organiseren. De uitvoering van midterm reviews wordt ondersteund door de afdeling Onderwijsbeleid, Kwaliteitszorg en Procesregie (OKP). Vanuit deze afdeling wordt een coördinator aangesteld die het overzicht houdt van alle uit te voeren midterm reviews. De OKP-coördinator heeft jaarlijks een gesprek met de portefeuillehouder onderwijs van een faculteit. Zij bespreken dan de

planning van het totaal aantal midterm reviews in het komende jaar, eventuele clustering van opleidingen, inhoudelijke aandachtspunten en welke opleidingen in aanmerking komen voor een reguliere of vormvrije opzet van de midterm review.

Daarnaast wordt aan elke midterm review een secretaris toegewezen vanuit OKP of vanuit de faculteiten, dat laatste betreft dan een kwaliteitszorgmedewerker van een andere faculteit dan de faculteit van de midterm review in kwestie. De secretaris voert de voorbereidende werkzaamheden uit en treedt daarna op als secretaris van het panel.

In de eerste ronde midterm reviews zijn postinitiële opleidingen nog niet meegenomen, deze worden vanaf januari 2016 wel meegenomen. Daarnaast zijn er met de UvA afspraken gemaakt over de joint degrees. De instelling die als penvoerder optreedt, is ook verantwoordelijk voor het (wel of niet) uitvoeren van de midterm reviews.

Wie doet wat?

De midterm review is een kwaliteitszorginstrument van het CvB; de inrichting van het instrument wordt door het CvB bepaald en vastgelegd. In opdracht van het CvB doet de Stuurgroep Onderwijskwaliteit elk jaar een overall analyse op de uitkomsten van de midterm reviews om daaruit algemene aandachtspunten voor de VU te destilleren. Aanbevelingen voor aanpassingen op het instrument kunnen hier onderdeel van uitmaken.

Het faculteitsbestuur is opdrachtgever van de midterm reviews op de eigen faculteit en ontvangt in die hoedanigheid het eindrapport van het panel. Het faculteitsbestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering van de midterm review en de follow-up. Naast het feit dat het rapport wordt aangeboden aan het faculteitsbestuur, is de follow-up ook onderwerp van gesprek tussen de opleiding en de faculteit. Over de opvolging wordt gerapporteerd in de onderwijsjaarverslagen en –plannen. De faculteit ziet op die manier in de reguliere P&C-cyclus toe op de uitvoering van de verbeteractiviteiten. Middels het facultaire onderwijsjaarverslag legt de faculteit vervolgens verantwoording af aan het CvB over de afgesproken verbeteractiviteiten.

De opleidingsdirecteur is namens de opleiding verantwoordelijk voor een goed verloop van de midterm review. De opleidingsdirecteur levert de benodigde informatie aan en zorgt ervoor dat het panel met de juiste mensen kan spreken. Na afloop van de midterm review maakt de opleidingsdirecteur verbeterafspraken met het faculteitsbestuur, zorgt ervoor dat die worden uitgevoerd en rapporteert daarover in opleidingsjaarverslagen en –plannen.

De secretaris is verantwoordelijk voor de inhoudelijke regie op het proces en zorgt voor de voorbereiding en het goede verloop van het bezoek van het panel. Dit houdt onder meer in dat de secretaris het plan van aanpak opstelt, informatie verzamelt, het documentenonderzoek verricht, de bevindingen van het panel vastlegt en de eindrapportage opstelt.

De coördinator vanuit OKP is verantwoordelijk voor de organisatie van alle midterm reviews. De coördinator zorgt voor de planning, bespreekt deze met de portefeuillehouders van de betrokken faculteiten, regelt de secretarissen, biedt de vastgestelde rapporten aan aan de faculteitsbesturen en zorgt dat er een reactie op de rapporten komt van het faculteitsbestuur richting het CvB. De secretarissen die vanuit de faculteiten worden ingezet bij de midterm reviews opereren onder de

verantwoordelijkheid van OKP. Ze worden door de faculteiten uitgeleend aan OKP om de onafhankelijkheid van de secretaris te borgen. De OKP-coördinator is daarmee verantwoordelijk voor het juist informeren van deze secretarissen en goede begeleiding gedurende het proces.

Tijdsinvestering

De meeste uitvoerende taken rond de midterm review vallen onder de verantwoordelijkheid van de opleiding en de secretaris. De taken binnen de opleiding worden deels uitgevoerd door de opleidingsdirecteur en deels door de facultaire kwaliteitszorgmedewerker. Per faculteit zal dit verschillen, afhankelijk van interne afspraken. De tabel hieronder beschrijft de verwachte tijdsbesteding voor een midterm review. Deze tijdsberekening geldt voor de 'reguliere' midterm review, bij de vormvrije midterm review kan op onderdelen (aanzienlijk) minder tijd nodig zijn voor alle partijen, afhankelijk van de gekozen opzet en uitvoering.

Taken en tijdsbesteding reguliere midterm review

Taken opleidingsdirecteur en kwaliteitszorgmedewerker	Aantal uren
Intake, aanleveren informatie, documentatie en bespreken documentenonderzoek	20
Panelleden benaderen en benoemen	8
Beschrijven stand van zaken	16
Vorbereiden bezoekdag (selecteren en uitnodigen deelnemers, praktische zaken, programma opstellen)	12
Bezoekdag	8
Rapportage en follow-up	8
PM	8
Totaal	80

Taken en tijdsbesteding van de secretaris en toetsdeskundige reguliere midterm review

Taken secretaris en toetsdeskundige	Aantal uren
Intake en plan van aanpak	10
Uitvoeren documentenonderzoek	20
Uitvoeren toetsanalyse	12
Verzamelen informatie voor panelleden	10
Vorbereiden bezoekdag	10
Bezoekdag	8
Rapportage en follow-up	28
PM	12
Totaal	110

Daarnaast vraagt de midterm review een tijdsinvestering van de betrokken panelleden. De onderstaande tabel geeft een indicatie van hun tijdsinvestering. Mogelijk is de tijdsinvestering bij een vormvrije midterm review minder omvangrijk, omdat niet alle documentatie bestudeerd hoeft te worden maar alleen de door de opleiding relevant geachte stukken.

Taken en tijdsbesteding panel reguliere midterm review

Taken panellid	Aantal uren
Lezen documentenonderzoek, achterliggende documentatie en vragen opstellen	12
Bezoekdag	8
Reageren op conceptrapport	4
PM	4
Totaal	28

De afdeling OKP levert secretarissen voor alle midterm reviews. Voor de helft van de midterm reviews doet OKP dat uit haar eigen geleidingen (0,7 fte); de rest (0,7 fte) trekt zij 'extern' vanuit de faculteiten aan. De inzet van kwaliteitszorgmedewerkers vanuit faculteiten als secretaris zorgt ervoor dat faculteiten ook van elkaars werkwijze kunnen leren. Facultaire medewerkers kunnen hiervoor vrijgemaakt worden doordat faculteiten gecompenseerd worden voor hun inzet in een midterm review. De inzet van de facultaire medewerkers wordt besproken in het jaarlijkse gesprek met de portefeuillehouder onderwijs.

Naast de benodigde capaciteit per uitgevoerde midterm review moet ook rekening worden gehouden met capaciteit die nodig is om de uitvoering te coördineren. Het instrumentarium van de midterm review wordt doorlopend verder ontwikkeld. Dit betreft onder meer de te gebruiken formats en systemen en het trainingsmateriaal voor de toekomstige secretarissen. Daarnaast worden de secretarissen getraind en begeleid. Tenslotte wordt het instrument om de zoveel tijd geëvalueerd. Al deze activiteiten en de continue coördinatie van de uitvoering van de midterm reviews vragen een continu capaciteitsbeslag van 0,3 fte.

Kosten

De kosten van een midterm review worden gedragen door de opleiding en door OKP². De kosten van de secretaris en toetsdeskundige worden gedragen door OKP en bepaald door het aantal uren te vermenigvuldigen met het geldende interne tarief van € 57,- per uur (€5244- voor secretaris en € 855,- voor toetsanalyse). Dit tarief is overeenkomstig functieschaal 12. De opleiding maakt zelf afspraken met de door hen geselecteerde peers die onderdeel uitmaken van het panel. De fee en de reis- en verblijfkosten van het panel³ worden per midterm review ingeschat op ongeveer € 2.000,-⁴. Voor de overige betrokkenen worden geen kosten in rekening gebracht. De geschatte out-of-pocketkosten van een midterm review bedragen daarmee ongeveer € 8.100,-.

² Dit houdt in dat de kosten ook worden doorberekend aan de post-initiële opleidingen.

³ Uitgaande van een panel van twee externe peers.

⁴ Voor een buitenlands panel wordt dit bedrag geschat op € 7.500,-.

MTR II: Achtergrond

Behalve de out-of pocket kosten moet ook nog rekening worden gehouden met de kosten voor implementatie en coördinatie. Die kosten bedragen 0,3 fte op het niveau van schaal 12. De 0,3 fte voor de coördinatie zijn opgenomen in de begroting van OKP.

Bijlage 1: zesjarige accreditatiecyclus en interne kwaliteitszorginstrumenten

